EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 1.3.2005
KOM(2005) 64 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS

PHARE-OHJELMAN VUOSIKERTOMUS 2003 SEKÄ KYPROKSELLE, MALTALLE JA TURKILLE TARKOITETUT LIITTYMISTÄ VALMISTELEVAT VÄLINEET

{SEC(2005) 273}

JOHDANTO

Tämä on Euroopan komission vuosikertomus Euroopan parlamentille, Euroopan unionin neuvostolle sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle; siinä arvioidaan Phare-ohjelman edistymistä sen kymmenessä edunsaajamaassa ja kuvataan Kyproksen, Maltan ja Turkin liittymistä valmistelevia välineitä.

Tämän kertomuksen liitteenä olevassa teknisessä asiakirjassa on Phare-ohjelman ohjelmatyötä ja täytäntöönpanoa koskevat jaksot kustakin 13 edunsaajamaasta.

1. TOIMINTA VUONNA 2003

1.1. Laajentumisprosessin keskeinen kehitys vuonna 2003

Kööpenhaminan Eurooppa-neuvoston päätettyä vuonna 2002 hyväksyä kymmenen uutta jäsenvaltiota (**Kypros, Tšekki, Viro, Unkari, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia ja Slovenia**) 1. toukokuuta 2004 alkaen liittymissopimus ja liittymisasiakirja allekirjoitettiin Ateenassa 16. huhtikuuta 2003 ja annettiin nykyisten ja liittymässä olevien maiden ratifioitavaksi kunkin valtion kansallisten ratifiointimenettelyjen mukaisesti.

Liittymissopimuksen allekirjoittamishetkestä alkaen liittymässä olevat maat ovat osallistuneet ”aktiivisina tarkkailijoina” neuvoston elimiin samoin kuin komiteoihin, joiden puheenjohtajana Euroopan komissio toimii.

Puolueettomien tietojen antamiseksi laajentumisprosessista komissio vahvisti *laajentumista koskevan viestintästrategian*, joka on suunnattu EU:n kansalaisille ja uusien jäsenvaltioiden väestölle.

Komissio totesi 5. marraskuuta 2003 antamissaan *määräaikaiskertomuksissa*, että jäljellä olevat hakijamaat **Bulgaria** ja **Romania** täyttävät edelleen poliittiset perusteet, mutta ne eivät täytä vielä täysin taloudellisia perusteita. Molemmat maat edistyivät erinomaisesti ja ovat pääsääntöisesti täyttäneet lainsäädännön lähentämistä koskevat vaatimukset. Lisää ponnisteluja tarvitaan kuitenkin vielä riittävien hallinnollisten ja oikeudellisten valmiuksien kehittämiseksi yhteisön säännöstön moitteettoman täytäntöönpanon varmistamista varten. Näiden maiden auttamiseksi neuvosto hyväksyi 14. huhtikuuta tarkistetut liittymiskumppanuudet, jotka perustuvat komission ehdotuksiin. Lisäksi liittymistä valmistelevaa tukea lisättiin merkittävästi[1].

Turkin hallitus puolestaan on vauhdittanut uudistuksia ja ponnistellut merkittävästi täyttääkseen Kööpenhaminassa vahvistetut poliittiset perusteet. Turkki on edistynyt huomattavasti taloudellisten perusteiden täyttämisessä. Kertomuksessa kuitenkin todettiin myös, että monilla aloilla tarvitaan edelleen lisätoimia. Näitä aloja ovat armeijan siviilivalvonta ja perusvapaudet kuten uskonnonvapaus. Tarkistettu *liittymiskumppanuus* hyväksyttiin huhtikuussa 2003, ja se sisältää yksityiskohtaisia ohjeita aloilla, joilla lisäuudistuksia tarvitaan. Siihen sisältyy ehdotus rahoitustuen korottamisesta siten, että kokonaistalousarvio yltää kolmen vuoden kuluessa 1 050 miljoonaan euroon.

---

[1] Keskimäärin 30 prosenttia kaudella 2004–2006, jolloin keskimääräinen vuotuinen talousarvio on 400 miljoonaa euroa Bulgarian osalta ja 1 miljardi euroa Romanian osalta.

Tässä yhteydessä on myös mainittava, että **Kroatia** haki unionin jäsenyyttä helmikuussa 2003 ja sai ehdokasmaan aseman 18. kesäkuuta 2004.

1.2. Eurooppa-neuvostojen tärkeimmät päätelmät vuonna 2003

Brysselissä 12. joulukuuta kokoontunut *Eurooppa-neuvosto* oli tyytyväinen **Bulgariaa** ja **Romaniaa** koskeviin komission havaintoihin ja suosituksiin, jotka esitettiin komission seurantakertomuksissa, strategia-asiakirjassa ja komission marraskuussa hyväksymissä määräaikaiskertomuksissa. Neuvosto pyysi vuoden 2004 alkupuolella komissiota tekemään ehdotuksen Bulgariaa ja Romaniaa koskevasta rahoituskehyksestä, jonka perusteella voitaisiin esittää avoimia neuvottelulukuja koskevat tarkistetut luonnokset yhteisiksi kannoiksi keväällä 2004. Neuvosto pani merkille komission lausunnon siitä, että se aikoi tehdä ehdotuksensa kymmenen liittymässä olevan maan kanssa käydyissä neuvotteluissa noudatettujen periaatteiden ja menetelmien mukaan. Sen lisäksi, että Phare-ohjelmalla valmistellaan hakijamaita liittymään Euroopan unioniin, ohjelman tavoitteena on myös yhdistää liittymistä valmisteleva tuki rakennerahastotukeen. Lisätietoja annetaan liitteessä olevassa II.1 osassa.

Kyproksen osalta todettakoon, että kesäkuussa *Thessalonikissa* kokoontunut *Eurooppa-neuvosto* otti tyytyväisenä vastaan komission tiedonannon ”*Kyproksen pohjoisosan talouskehityksen edistämistavoista ja alueen lähentämisestä Euroopan unioniin*”. Komissio ehdotti rahoitustuen myöntämistä Kyproksen turkkilaisen pohjoisosan taloudellista kehittämistä varten kaupan edistämiseksi pohjoisosan kanssa ja sen tuomiseksi lähemmäs unionia.

2. OHJELMIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO: YLEISKATSAUS

2.1. Phare-ohjelman suuntaviivojen täytäntöönpano

Vuosi 2003 oli viimeinen vuosi, jolloin kymmenen uutta jäsenvaltiota saivat liittymistä valmistelevaa tukea. Vuodesta 2004 liittymistä valmistelevat ohjelmat koskevat ainoastaan Bulgariaa ja Romaniaa.

Ohjelmatyö perustui Phare-ohjelman suuntaviivoihin[2], joita oli tarkistettu 6. syyskuuta 2002 komission hyväksymällä Pharen asteittaisen päättämisen tilapäisellä strategialla[3], jonka tavoitteena on helpottaa siirtymistä liittymistä valmistelevasta tuesta rakennepoliittiseen tukeen *raja-alueyhteistyöasetukseen* (EY)N:o 2760/98 tehtyjen muutosten mukaisesti, ottaa huomioon ydinturvallisuuden alalla vaadittu erityinen lähestymistapa ja korostaa siirtymistä laajennettuun hajautettuun täytäntöönpanojärjestelmään (EDIS) (ks. myös 3.1 kohta).

Suuntaviivoja tarkistettiin uudelleen 22. joulukuuta tiedonannolla[4], jossa määriteltiin uudelleen ’instituutioiden kehittämisen’[5] käsite ja korostettiin tarvetta vauhdittaa rahoitus- ja hallintovastuun hajauttamista edunsaajamaille.

---

2 SEC (1999) 1596, komissio hyväksyi 13. lokakuuta 1999.

3 K(2002) 3303-2

4 K (2003) 4906.

5 Ohjeellisesti 65 prosenttia Phare-varoista käytetään tätä nykyä instituutioiden kehittämiseen (sisältää 30 prosenttia ’pehmeitä’ toimenpiteitä kuten taitotieto ja 35 prosenttia ’kovia’ toimenpiteitä kuten laiteinvestoinnit). Aiemmin instituutioiden kehittämiseen käytettiin 30 prosenttia (ainoastaan ’pehmeät’ toimenpiteet) ja 70 prosenttia investointeihin (joista 35 prosenttia taloudelliseen ja sosiaaliseen koheesioon ja 35 prosenttia instituutioiden kehittämistä koskeviin investointeihin).

Pharen asteittaisen päättämisen strategiaa sovellettiin edelleen 1. toukokuuta 2004 liittyneiden maiden kitkattoman siirtymisen varmistamiseksi.

Phare-ohjelman rajat ylittävää yhteistyötä koskevaan asetukseen tehtyjen muutosten lisäksi tarkistettuihin Phare-ohjelman suuntaviivoihin sisältyy kaksi tärkeää viestiä, jotka liittyvät valtioiden ja alueiden väliseen yhteistyöhön sekä yhteistyöhön muiden unionin ulkopuolisten maiden kuin ehdokasmaiden kanssa. Kymmentä Phare-maata on nimenomaan rohkaistu käyttämään maakohtaisia Phare-ohjelman varojaan rajat ylittävän toiminnan tukemiseksi ulkorajoilla, jolloin toimet kohdistuvat unionin tulevalla ulkorajalla mahdollisesti syntyviin uusiin alueiden välisiin eroihin. Lisäksi Bulgariaa ja Romaniaa on kehotettu jatkamaan maakohtaisten Phare-ohjelmien varojensa käyttämistä rahoittaakseen osallistumistaan valtioiden välisiin Interreg III B -ohjelmiin tai alueiden välisiin Interreg III C -ohjelmiin

Vaikka Maltaa, Kyprosta ja Turkkia koskevaa liittymistä valmistelevaa tukea hallinnoidaan erillisin asetuksin[6], niiden kaikkien vuoden 2003 ohjelmat noudattavat pääpiirteissään Phare-ohjelman menetelmiä ja komiteamenettelyjä.

2.2. Phare-ohjelman maksusitoumusmäärärahat7

Maksusitoumukset olivat yhteensä 1 699 miljoonaa euroa, ja ne jakautuivat seuraavasti:

maakohtaiset ohjelmat	1 223 milj. euroa
rajat ylittävä yhteistyö	161 milj. euroa
alueelliset ja monialaiset ohjelmat	187 milj. euroa
ydinturvallisuus	128 milj. euroa

Maakohtaiset ohjelmat jakautuivat seuraavasti:

Bulgaria	99 milj. euroa	Liettua	67 milj. euroa
Tšekki	95 milj. euroa	Puola	403 milj. euroa
Viro	40 milj. euroa	Romania	272 milj. euroa
Unkari	107 milj. euroa	Slovakia	57 milj. euroa
Latvia	46 milj. euroa	Slovenia	38 milj. euroa

[6] Asetus (EY) N:o 555/2000, annettu 13. maaliskuuta 2000, koskee Kyprosta ja Maltaa; asetus (EY) N:o 2500/2001, annettu 30. joulukuuta 2001, koskee Turkkia.

[7] Lisätietoja Phare-rahoituksesta annetaan liitteessä olevassa III osassa.

Lisäksi **Maltan, Kyproksen ja Turkin** kanssa sovittiin liittymistä valmistelevista tukiohjelmista ja **Kyproksen pohjoisosaa** varten valmisteltiin erityinen tukipaketti:

Kypros	12 milj. euroa	Pohjois-Kypros	12 milj. euroa
Malta	13 milj. euroa	Turkki	145 milj. euroa

Yksityiskohtaiset tiedot kustakin maasta löytyvät tämän kertomuksen liitteessä olevasta I osasta: kertomuksen maakohtainen osa.

2.3. Rahoitustuki ja tekninen tuki

Nykyisten Phare-suuntaviivojen mukaan noin 65 prosenttia Phare-varoista on tarkoitettu instituutioiden kehittämiseen. Instituutioiden kehittämisen ja taitotiedon välittämisen tärkein väline on ***kumppanuustoiminta*** tai ***keskipitkän aikavälin kumppanuustoiminta*** (jäsenvaltioiden asiantuntijoita siirretään ehdokasvaltioihin, joissa he avustavat yhteisön säännöstön erityisten näkökohtien täytäntöönpanossa). Loput ohjeellisista 35 prosentista osoitettiin investointeihin, joiden tavoitteena on edistää taloudellista ja sosiaalista koheesiota.

Vuonna 2002 laadittiin ***toimintasuunnitelmat***, joissa määriteltiin hallinnon ja oikeuslaitoksen valmiuksia koskevat ensisijaiset toimet, jotka on toteutettava ennen liittymistä, ja pantiin ne täytäntöön. Vuonna 2003 puolestaan keskityttiin tukemaan taloudellisen ja sosiaalisen koheesion edistämistä ja valmistauduttiin jäsenyyden jälkeiseen EU-rahoitukseen.

Lisäksi käynnistettiin useita monen maan välisiä tai monialaisia ohjelmia, joilla voidaan puuttua tehokkaammin ensisijaisiin laajentumista koskeviin kysymyksiin ohjelmien tarjoamien mittakaavaetujen ansiosta. Nämä ohjelmat koskevat pk-yritysten kehittämistä, kuntien infrastruktuureja, kunnallistaloutta, TAIEX-toimia, osallistumista yhteisön komiteoiden toimintaan, ydinturvallisuutta, pienhankkeita, tilastoyhteistyötä, ympäristönsuojelua sekä tiedotus- ja viestintäohjelmaa. Lisätietoja näistä toimista löytyy liitteessä olevasta II.2.2.2 ja II.2.2.3 osasta.

2.4. Liittymistä valmistelevan yhteisön tuen koordinointi

Sapard-ohjelman[8] (maatalouden ja maaseudun kehittämisen erityinen liittymisohjelman) tarkoituksena on auttaa ehdokasvaltioita ratkaisemaan rakennesopeutusta koskevat ongelmat maatalousalalla ja maaseudulla sekä panemaan täytäntöön yhteistä maatalouspolitiikkaa koskeva yhteisön säännöstö ja siihen liittyvä lainsäädäntö. Sapard-toimia selitetään yksityiskohtaisesti Sapard-välineen vuotta 2003 koskevassa vuosikertomuksessa.

Ispa[9] (liittymistä valmisteleva rakennepolitiikan väline) on tarkoitettu pääasiassa mukauttamaan ehdokasvaltioiden infrastruktuureja yhteisön standardien mukaisiksi. Siitä rahoitetaan myös suuria ympäristöalan ja liikenteen infrastruktuureja. Ispa-toimia selitetään yksityiskohtaisesti Ispa-välineen vuotta 2003 koskevassa vuosikertomuksessa.

---

8 Lisätietoja maatalouden pääosaston Internet-sivuilta osoitteessa http://europa.eu.int/comm/agriculture/external/enlarge/index_en.htm

9 Lisätietoja aluepolitiikan pääosaston Internet-sivuilta osoitteessa http://europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/ispa/ispa_en.htm

Erillisessä vuosikertomuksessa liittymistä valmistelevan tuen yhteensovittamisesta käsitellään yksityiskohtaisemmin Phare-, Ispa- ja Sapard-ohjelmien koordinointia. Komission pääosastojen pääjohtajista muodostuva kolmen liittymistä valmistelevan välineen *koordinointikomitea* kokoontui kolmesti.

Liittymistä valmistelevan tuen täytäntöönpanoa koskeva yleiskertomus esitettiin Phare-ohjelman hallintokomitealle 9. huhtikuuta. Asiakirjassa komissio esittää yleiskatsauksen liittymistä valmistelevan tuen koordinoinnista ja erityisesti kolmen välineen ohjeellisen rahoituksen kunkin maan osalta, koordinoinnin Euroopan investointipankin ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa sekä hajautetun hallinnoinnin edistymisen ja tulevaisuudennäkymät.

2.5. Koordinointi Euroopan investointipankin ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa

Yhteistyö EIP:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa jatkui liittymistä valmistelevaa tukea koskevan yhteistyön yhteisymmärryspöytäkirjan hengen mukaisesti.

Komission yksiköt järjestävät säännöllisesti kokouksia EIP:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa ohjelmatyöhön ja ohjelmien täytäntöönpanoon sekä menettelyihin liittyvien seikkojen koordinoimiseksi. Edesauttaakseen toukokuussa 2004 liittyvien maiden siirtymistä liittymistä valmistelevasta tuesta EU:n täysjäsenyyteen komissio toimi lisäksi puheenjohtajana 26. maaliskuuta 2004 EY:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten työryhmässä sekä EY:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten korkean tason työryhmässä, joka kokoontui ylimmän johdon tasolla.

Phare-ohjelman tärkein yhteisrahoitusväline oli jälleen pk-yritysten rahoitusväline, jossa yhteistyökumppaneina ovat Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki, Euroopan neuvoston kehityspankki/KfW. Tavoitteena on jatkaa valmiuksien parantamista koskevaa yhteisrahoitusta rahoitusalalla pk-yritysten (pk-yritysten rahoitusvälineen avulla) ja kuntien (kunnallisen lainajärjestelyn avulla) rahoituksen kehittämiseksi. Komissio hyväksyi 5. joulukuuta vuoden 2003 pk-yritysten rahoitusvälineeseen kaksi Phare-ohjelmaa, joihin sisältyi ensimmäistä kertaa maaseutuun liittyvää toimintaa, minkä ansiosta paikallisten rahoitusvälittäjien keskuudessa oli mahdollista keskittyä maaseutualueita koskevien luottojen kehittämiseen. Kansainvälisistä rahoituslaitoksista kumppaneina toimivat Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki ja Euroopan neuvoston kehityspankki/KfW. Lisätietoja näistä välineistä annetaan liitteessä olevassa II.2.2.3 osassa.

3. OHJELMIEN HALLINNOINTI

3.1. Laajennettuun hajautettuun täytäntöönpanojärjestelmään (EDIS) siirtyminen

EDIS tähtää EU:n tuen täydelliseen hajauttamiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että EU:n liittymistä valmistelevien välineiden varojen hallinnointi annetaan ehdokasvaltioiden viranomaisten tehtäväksi eikä komissio valvo systemaattisesti ennakolta yksittäisiä toimia. Komissio harjoittaa jälkivalvontaa, koska sillä on lopullinen vastuu yleisen talousarvion toteutumisesta.

EDIS-valmistelut vauhdittuivat kaikissa ehdokasvaltioissa vuoden 2003 aikana[10]. Siirtyminen EDIS-järjestelmään tapahtuu neljässä vaiheessa, joita kuvataan komission

[10] Lukuun ottamatta Turkkia, joka siirtyi hajautettuun täytäntöönpanojärjestelmään vuonna 2003.

valmisteluasiakirjassa ”Preparing for Extended Decentralisation” (joka toimitettiin ehdokasmaille vuonna 2000) ja asiakirjassa ”Roadmap to EDIS for Ispa and Phare” (joka toimitettiin ehdokasmaille vuonna 2001).

Komissio ja kansalliset viranomaiset ehdokasmaissa jatkoivat prosessin seurantaa vuonna 2002 kaikkiin Phare-maihin perustetuissa korkean tason työryhmissä, joiden tehtävänä on valvoa EDIS-järjestelmään siirtymistä ja antaa konkreettisia ohjeita EDIS-järjestelmään siirtymistä koskevissa erityiskysymyksissä.

Maaliskuussa Brysselissä järjestettiin seminaari julkisista hankinnoista ehdokasmaiden kansallisten viranomaisten asiaa käsittelevälle henkilökunnalle. Seminaarissa käsiteltiin Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavan uuden varainhoitoasetuksen[11] käyttöönoton mukanaan tuomia muutoksia ja vaikutusta liittymistä valmisteleviin hankkeisiin samoin kuin siirtymistä ulkopuolelle suuntautuvaan tukeen sovellettavista julkisia hankintoja koskevista säännöistä EU:n julkisia hankintoja koskeviin direktiiveihin 1. toukokuuta 2004 alkaen.

Komissio jatkoi tätä aloitetta antamalla paikan päällä koulutusta Phare-maiden julkisista hankinnoista vastaaville viranomaisille ja laatimalla vertailevan tutkimuksen (SIGMAn avustuksella) ulkopuolelle suuntautuvaa tukea koskevista säännöistä ja EU:n direktiiveistä sekä jakamalla tätä tutkimusta.

Velvoite EDIS-järjestelmän käyttöönotosta liittymispäivään mennessä sisällytettiin liittymisasiakirjaan (33 artikla), mikä puolestaan vauhditti selvästi EDIS-järjestelmään siirtymistä koskevia jäljellä olevia järjestelyjä.

EDIS:n käyttöönotto edistyi seuraavalla tavalla kyseisissä 12 valtiossa vuoden 2003 loppuun mennessä:

- **Bulgaria** ja **Romania** ovat siirtyneet vaiheeseen 1 (puutteiden arviointi)

- **Puola** ja **Viro** saivat päätökseen vaiheen 3 (vaatimustenmukaisuuden arviointi), mutta ne eivät vielä esittäneet komissiolle EDIS-hakemusta suunnitelman viimeisen vaiheen 4 käynnistämiseksi. Molemmat hakemukset esitettiin vuoden 2004 alussa.

- **Tšekki, Unkari, Liettua, Latvia, Slovakia ja Slovenia** ovat esittäneet vaaditut EDIS-hakemukset komissiolle. Näin ollen viimeinen vaihe käynnistyi ja komission tarkastusyksiköt aloittivat tarkastuksensa. Jos arvio on positiivinen, EDIS otetaan käyttöön komission päätöksellä ja liittymistä valmistelevien varojen ennakkoarvioinnista luovutaan. Laajentumisen pääosaston tilintarkastajat tekivät **Unkarissa** ja **Sloveniassa** marras- ja joulukuussa tilintarkastuksia paikalla. Tarkastusten tulosten perusteella komissio ei voinut kuitenkaan tehdä päätöstä EDIS-järjestelmän hyväksymisestä ennen liittymispäivää.

- **Maltalla** ja **Kyproksessa** tehtiin vuoden 2002 tarkastusten perusteella seurantatarkastuksia. Seurantatarkastusten tulosten perusteella komissio ei voinut kuitenkaan tehdä päätöstä EDIS-järjestelmän hyväksymisestä ennen liittymispäivää.

---

[11] Neuvoston asetus (EY) N:o 1605/2002, kesäkuu 2002 (EUVL L 248, 16.9.2002).

3.2. Seuranta ja arviointi

Seurannan ja arvioinnin tavoitteena on ensinnäkin seurata ja arvioida, kuinka hyvin edunsaajamaat saavuttavat liittymistä koskevat tavoitteet saamansa rahoitustuen avulla arvioimalla ohjelmien edistymistä ja saatuja kokemuksia. Toisena tavoitteena on tukea paikallisten seuranta- ja arviointivalmiuksien kehittämistä, jotta valtiot pystyisivät itse hallinnoimaan ja valvomaan liittymistä valmistelevaa tukea.

3.2.1. Ennakkoarviointi

Vuoden 2004 ja sitä myöhempien Phare-ohjelmien ohjelmatyötä koskeva ennakkoarviointikertomus osoittaa, että ohjelmatyössä on noudatettava strategisempaa lähestymistapaa, että hankkeiden valmistelua koskevia varoja on lisättävä ja että laadunvalvonnan on oltava systemaattisempaa. Kertomuksen suositusten perusteella vahvistettiin toimintasuunnitelma ja seurantatoimia[12].

3.2.2. Seuranta ja väliarviointi

Phare-ohjelman *seuranta- ja väliarviointijärjestelmän* perusteella laadittiin noin 123 yksittäistä, maakohtaista, alakohtaista ja temaattista Phare-ohjelmien arviointikertomusta. Lisäksi vuoden 2003 alussa sovittiin Turkin liittymistä valmistelevan tukiohjelman väliarvioinnista, ja väliarviointijärjestelmä otettiin käyttöön Maltalla ja Kyproksessa.

Väliarviointien tulokset osoittivat, että Phare-ohjelmaa toteutettiin kaiken kaikkiaan tyydyttävästi. Hankkeiden toimintalinjat vastasivat liittymiskumppanuuksia, määräaikaiskertomuksia ja toimintasuunnitelmia. Itse väliarviointimenettelystä on nyttemmin tullut laajalti hyväksytty käytäntö ja olennainen osa hankkeen hallinnointikaarta. Arviointitulosten ja suositusten seuranta johti lukuisiin suotuisiin vaikutuksiin ja arviointikulttuurin leviämiseen. Tarkempia tietoja ennakkoarvioinnista uusissa jäsenvaltioissa on liitteessä olevassa II.3 osassa.

3.2.3. Jälkiarviointi

Vuoden 2003 *jälkiarvioinnissa*, joka koski vuosien 1997–1998 maakohtaisia Phare-ohjelmia, kävi ilmi, että Phare-ohjelmat ovat erittäin tärkeitä ratkaistaessa ongelmia, joka ”olivat erittäin kriittisiä tai melkoisen kriittisiä esteitä liittymisen tiellä”. Arvioinnit osoittivat niin ikään, että suurimmat vaikutukset näkyivät yhteisön säännöstöön liittyvillä aloilla (Kööpenhaminan kolmas peruste) ja että komission yksiköt olivat voimakkaasti mukana ohjelmatyöprosessissa, mikä osaltaan heijastaa ohjelmatyön heikkoutta ehdokasmaissa. Ks. myös liitteessä oleva II.3 osa.

3.3. Muut toiminnot

Komission yksiköt toteuttivat lukuisia muita toimia parantaakseen ohjelmien laatua vuonna 2004 ja tukeakseen paikallisia seuranta- ja arviointivalmiuksia. Erityistoimia kuvataan liitteessä olevassa II.3.3 osassa.

---

[12] Muun muassa suuntaviivat monivuotista ohjelmatyötä varten, hankekuvausten parantaminen ja loogisten kehysten soveltaminen.